Број 21 У Новом Саду, у суботу 29. јануара (11. фебруара) 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом и празницима два недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пов. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

Огласи се примају за 12 пов. од сваког пресованих ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чанића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ — ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДРУШТВА ЗАНАТЛИЈА У РУМИ

Разведрава се.

Наше црквене општине кренуле су се. Устале су да протестују против оног покора што га спремају наши назадњаци против српске народне црквене автономије. Устају једна по једна, слажу се једна на другу, као оно цигље, докле не сагради чврст бедем, о који ће се разбити сви мрачњачки напади.

А мора се признати, да су назадњаци врло вешто смишљали своје смерове. Хтели су да примаме учитеље. Зато су им обећавали онакве плате и обећавали онаквог уплива у автономији, све на народни рачун. Они су држали, да ће учитељи придобити народ, или спречити народни покрет. Али су се преварили.

Показало се, да су се понајпре преварили у самим учитељима. Сви свесни учитељи, који због своје памети и свога понашања имају уплива на народ, сви су ти увидели, камо их воде и шта смерају назадњаци. И ти свесни учитељи нису ушли у клопку, коју им спремају. Нису угризли у она обећања, јер су знали да је то мамац.

Други део учитељства, који није много мислио дотле, и није одмах схватио куд шта иде, убрзо је дошао к себи, кад је чуо народну реч и видео, шта може све да изађе из оног назадњачког покрета. Тај други део учитељства се повукао и неће са својим народом у отворену борбу.

Остао је само мали део учитељства. Остали су они пакосни и јетки на народ, што им општина није учинила ово или оно. Можда има неких, којима није учињено по правди. Али место да се боре за своје право дозвољеним средствима, они су по нискости своје душе омрзли народ свој и борили се против њега као против дин душмана. И има их, који су властољубиви, па воле власти над народом, него братства са народом. Но сви су ти у народу потпуно немоћни. Тамо где су такви поводље црквене општине, мислили су, да ће моћи којекаквим смицалицама да угуше народну реч. Али се народ није дао обманути. Они су могли за мало време да задрже покрет општина, али је тај покрет за тим избио само још силније. Дошло је дотле, да је народ почео ратаре да бира за поводље својих црквених општина, јер хоће поводљу, а не господара. Народни глас постаје све озбиљнији и одлучнији и кад у фебруару и марту дођу редовне црквене скупштине, показаће се, да ће тада да избије народни глас, који су до сада угушивали са смицалицама.

Ко је пажљиво пратио наше догађаје у нашим општинама, могао се уверити, да је наш народ будан и да се све већма буди. Не помажу више лажи, обмане и клевете, народ је будан. Клевете не могу више да га обману.

Она парница радикалног саборског одбора са листом „А Нап“; она изјава уредника тога листа, о којој је била реч у јучерашњем броју „Заставе“, помоћи ће да народ још боље прогледа.

А она шарена војска, коју су мрачњаци прикупили уједно, та се полако распада. У ту су војску прикупили све, који мрзе радикале и који би без народног поверења да се дочепају власти. Али ти не могу заједно. Они један другоме сметају, јер се сви слажу у властољубљу, па што би хтео један, то би и други.

Свест народа нашег издржала је, па већ и прекужила мрачњачку навалу. Народ је потпуно видео шта се ради и шта ко ради, и сад нека изволе доћи. Ма се у каквом прерију појавио црни гавран међу народ наш познаће га већ и мала деца. А то је велика добит; без тога се није могло озбиљно напред.

Коалиционашки обешењаклук.

Пишу нам из Загреба: Кад је бан Томашић дао 15 коалиционаша изабрати за пештанске штипендисте, они су у сабору изјавили, да не примају тај избор. Истина је, да сабор тој њихову изјаву није узео на знање, али кад су изјавили, да не примају тај избор, не би смели подизати ни плату као посланици у пештанском сабору. Пре 1. фебруара по новом календару многи би још заложили главе да није могуће, али то „немогуће“ ипак се догађа: у безпримерно пожртвовној, родољубивој и несебичној борби прекаљени коалиционаши ипак подижу оне гадне пештанске штипендије! Грмели су на бана, што се жури са избором пештанских штипендиста, а овамо они су се пожурили да подигну штипендије ма да су их се у сабору јавно одрекли. Лепо друштво. Ето, народе, какви су коалиционаши на делу!

Измена бугарског устава.

Бугарска влада је поднела собрању законски предлог о измени бугарског устава, о чему ће решавати велика бугарска народна скупштина. Осим неких промена у изразима, које се морају учинити ради проглашења Бугарске краљевином, измене садржају ово: Наследници бугарског краљевског престола су мушки потомци породице краља Фердинанда. Војни судови ће у мирно доба судити само у кривичним стварима војника, који су у редовној служби. Краљ добива пуномоћ, да у случају државне потребе може склапати уговоре са страним државама, а ти се уговори не морају подносити собрању на одобрење. Посланички мандат неће више трајати пет него само четири године, а годишња саборска заседања трајаће четири месеца, а не као досад само два. Уз министре биће именована и државна тајница. Краљ има права да именује министре без портфеља. Кад ће се састати велика народна скупштина, није још утврђено.

Устанак у Арабији.

Турска влада је живо прегла, да угуши устанак у Арабији и покори арапска племена. Али њен потхват слабо је имао до сада успеха. По најновијим извештајима из побуњених крајева, у Јемен су стигле нове турске трупе, пошле су у Ходејду, али нису могле онамо да продру, јер нису могле да пробију устанички ланац. У турској војсци у Ходејди влада колера. Турске трупе одлазе у Цебану, северно од Ходејде. Усташи су ових дана напали на племе Кафи, које је остало верно Турској и искасапили су многе људе и жене. Усташи добијају оружја и џебане са стране. Оружје им се понајвише укријумчарује преко Црвеног Мора. Стога је турска влада послала онамо још три торпедњаче. За превоз трупа у Арабију турска влада намерава да купи и румунски брод „Добруџу“.

Сетите се изборног фонда.

За изборни фонд српске народне радикалне странке приложили су: Гавра Теодоровић из Идвора 10 круна, Влајко Николин парох из Идвора и Никола Теодоровић парох из Обровца по 5 круна.

Приилоге треба слати на адресу: **Др. Ј Јован Радивојевић Вачић, адвокат, Земун.**

Талијанско свеучилиште у Аустрији.

Проррачунски одбор аустријског царревинског већа завршио је расправу о подизању талијанског свеучилишта. Већина је решила, да се талијанско свеучилиште у Аустрији има основати. Усвојен је и предлог посланика Шкедла, да свеучилиште то за прве четири године буде у Бечу, а после у ком граду, где има Талијана. Усвојен је даље и предлог посланика Коросица, да се призна равноправност загребачког свеучилишта са свима свеучилиштима у Аустрији.

Зашто је Никола Петровић иступио из коалиције.

Пишу нам из Срема: „Покрет“ је пропратио иступање Николе Петровића из коалиције и самосталне странке с тим, да је он увек био владиновац и да је само зато ушао у коалицију, јер је очекивао, да ће она доћи на владу. Кад смо ми то тврдили, онда су „Покрет“ и „Србобран“ узели у одбрану Николу Петровића, јер он има доста новаца. Новосадски „Браник“ нема једне речи, да осуди поступак Николе Петровића, јер је Никола велики акционар друштва „Браник“, па је Политу право: био он владиновац или коалиционаш. А и бранковци су куеновци и владиновци, као и Никола Петровић, само се мажу политичким белилом! Али Никола Петровић је морао и ступити из коалиције, јер му је Томашић поручио, да ће га срушити при идућем избору, па зато нека се не узда у братимство са Валеријном и попом Рацком. Поред тога стављено му је у изглед, да ће његов зет добити место котарског предстојника у Митровици, ако иступи из коалиције. Николи то баш и тако није било тешко, јер је он и досада био послушни роб сваке владе. Видиш ли, народе, ко су и какви су ти жалосни самосталци! Политичке шићарџије, који за народ немају срца.

Помен Милетићу.

Пишу нам из Долова: Даљина пута и ово зимско доба спречило нас је да дођемо лично на гроб бесмртнога Милетића и да поклоном својим на гробу његову покажемо своју захвалност на превеликој његовој љубави према напаћеном народу нашем. Али смо ипак дали и овде, у скровитом месту нашем, израза свога дубоког поштовања рада и дела великога Милетића, јер му је српска православна црквена општина, на дан десетогодишњице смрти његове, приредила свечани помен. И на тај помен се сјатио сав црквени одбор, скоро сва црквена скупштина, као и многи нечланови, који цене и уважују рад и дела дичног Милетића. Само је неколико прирепака „Бранкових“ нашло за згодно да изостану са овог свечаног помена, зар зато да отворе очи још некима који им повероваше те их у скупштину изабраше?! Но доћи ће дан и народног суда тим уљезима, а тај дан није више далеко. Исто тако је закључила црквена општина да пошаље свој прилог за споменик Милетићев, а у ту се сврху купе већ и својевољни прилози међу поштовачима Милетићева имена и рада. Слава и хвала великоме Милетићу! Н.

Радикална победа у Лаћарку.

Самосталство ишчезава из Срема, куда су га довукли пропали куеновци, котарски предстојници, општински бележници и учитељи из „онијех крајева“. Лаћарак су самосталци звали својом кулом, али је радикална странка порушила ту кулу на изборима општинских одборника 26. фебруара о. г. Устумарао се општински бележник, прозвани мајстор — Ко-

ста; устумарали се и његови кортеши; помогли су им и митровачки самосталци, али све то не помаже. Самосталци: пропадоше. Радикална је листа победила са 110 против 61 гласа, које је скупио бележник. Сад Стјепан Чучковић горко оплакује пропаст самосталије, која никад није имала корена у народу.

Прилози за Милетићев споменик.

Пишу нам из Томашевца: Због рђавог времена и даљног пута нисмо могли присуствовати Милетићевој прослави у Новом Саду, али смо били срцем и душом с вама. Месни црквени одбор у својој седници од 20. јануара о. г. одредио је за Милетићев споменик 10 круна, а даљи се прилози купе. Међу нама Милетићев дух живи на страх и трепет мрачњака и подрепаша. Живела српска народна радикална странка! Живела народна свест! —

Пишу нам из Манђелоса: И ми смо душевно учествовали у Милетићевој прослави, а за доказ, да се сећамо нашег великана Светозара Милетића, нека послужи наш прилог за његов споменик. Скупили смо 27 круна и 30 потура, коју је своту послао Стеван Вукосављевић. Евала манђелошкој Србадији! —

Пишу нам из Каменице: Прилог за Милетићев споменик није дала задруга као така, него смо ту своту још 1901. године на предлог Владе Савића скупили између себе.

Прилози за Милетићев споменик шиљу се на адресу: **Петар Попадић, Нови Сад**.

Ругала се тигањица лонцу.

Пишу нам из Баната: Подрепашки лист у Новом Саду донео је вест, да је владика Михајло добио одликовање за своје услуге Томашићевој влади, па га назива мункачем. Та белешка је врхунац подрепашке безочности. И они се још могу да ругају владици Михајлу! Они, који су у Новом Саду бирали и бесомучно радили за мункача Лајоша Слезака, па тај избор славили као победу српске свести. Подрепаши називају владику Михајла мункачем, а да шта је њихов Геда Дунђерски? Зар није члан Куеновог мункапарта? Па шта су Ђока Радовановић, Милан Зака, Андрић, Давид Коњевић, Живко Богдан, Никица Пеша, Стева В. Поповић и Риста Телечки? И они су чланови мункапарта, а по мишљењу подрепашког листа то су најодличнији Срби! Сви они служе Куену као и владика Михајло, а они око новосадског подрепашког листа служе Куеновим слугама. Зато, подрепашка господо, покрите се ушима и не размећите се. Ви немате право да се ругате мункачима, кад сте њихови робови. Ваш Геда Дунђерски служи Куена као и владика Михајло. Они су мункачи, а ви њихове слуге.

Игра судбине.

Пишу нам из Загреба: Из угарског сабора ишчезао је државних ријетких способности, Јован Бањанин, а на место тога ненакнадивог државника дошао је, или боље рећи, сјео је својим тијелом његов, и на Удбини срећнији, насљедник Гашо Девић. У Будимпешти не могу да се измире са овим великим губитком.

Двокрунаши.

Угарски министар финансија Лукач поднео је угарском сабору законски предлог, да се кује нов новац у вредности од две круне. У двокрунашима биће 835 хиљадитих делова сребра и 165 хиљадитих делова бакра. Из једног килограма таке смесе коваће се 100 комада двокрунаша. Двокрунаш ће дакле бити тежак 10 грама. На једној страни двокрунаша биће краљев лик, а на другој страни угарска круна, коју држе два анђела. Испод круне ће бити венац, а у венцу ће писати: 2 круне. Ивица ће бити глатка, а у њу ће бити урезане речи: „Bizalman az ősi erényben.“ За сада ће сковати двокрунаша у вредности од 15 милона круна.

Куга у Источној Азији.

Куга у Источној Азији распростире се све јаче крај свију напора, да јој стану на пут. У Карбину су јуче умрли од куге 23 Кинеза и 3 Европејца. У Мугдену су спалили све касарне, јер је и у једној касарни избила куга. Кинеска је влада умолила француску владу, да сазове међународну конференцију, на којој ће се саветовати, како да стану на пут пустошењу те страховите заразе.

Државни приходи у Русији

Руској думи поднесен је државни прорачун за ову годину. По том прорачуну, државни приходи са 120 милиона рубаља надмашују све редовне и ванредне издатке.

На бициклу кроз Африку.

Прошле године месеца јула одважила се два млада Енглеза, да на бициклу пређу један део Африке. 24. јула 1910. године кренули се из вароши Казуме, у североисточном крају Родезије. За 54 дана прешли су Немачку Источну Африку и стигли до језера Викторије Њанзе. Затим су прешли преко покрајине Уганде и када су стигли до вароши Гондокоро на Нилу, ту су продали бицикле и паробродом довезли се у Кајиро, камо су стигли 19. јануара о г. Читав пут су обавили за 170 дана, а пут износи 5700 миља. На бициклу и пешице превалили су пут од 3400 миља. На путу није им се десила никаква непријатност. Одважни путници причају, да су путеви прилично добри, урођеници гостољубиви, а Европејци су им свуда излазили у сусрет. Нису им ни зверови много досађивали. Потукли су многе крокодиле, једног леопарда, три слона и многу ситнију дивљач.

Време.

Према телеграфском извештају од 28. јануара може се очекивати ветровито и ладно.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28. јануара.

Бан Томашић и хрватско-славонски сабор.

Загреб. Бан Томашић пушта сабор да „ради“, док не буде кварио његове рачуне. Но чим се сабор буде противио, да ради по бановој команди, биће распуштен и наредиће се нови избори. Коалиционаши се боје нових избора, па зато се спремају да већим делом пређу у владину странку. Биће их доста. Коалиција се распада безусловно.

Угарски сабор.

Будимпешта. Пре дневног реда опозиција жестоко напада министра финансија, Лукача. Арпад Сентиваньи је јучерашњи Лукачев говор прогласио злонамерном клеветом и бапским брбљањем. Владина странка је подигла грају. О заједничкој банци говорили су посланик Новак, министар Хијероними и посланик Злински. Јуст је у саборском ходнику рекао, да је Лукач хтео да ступи у његову странку. Дежи ће сутра интерпелисати министра Лукача због лажног објашњења оног поравнања, које је склопила коалиција. Владиновац Розенберг наговара опозицију да попусти.

Војна конвенција између Црне Горе и Аустро-Угарске.

Беч. Проноси се вест, да је између Црне Горе и Аустро-Угарске склопљена војна конвенција, у којој се Аустро-Угарска обвезује, да подупире Црну Гору у раду за освајање Плава и Гусиња, а Црна Гора се обвезује, да без знања наше дипломације не склапа друге уговоре.

Арнаути у Црној Гори

Цетиње. Навала арнаутских бегунаца у Црну Гору још увек траје. Чује се, да ће турска влада тражити, да се арнаутски бегунци протерају из Црне Горе.

Шта ће бити на пролеће?

Београд Неки београдски листови пишу, да Србија стоји пред важним догађајима, које ће изазвати Црна Гора. „Одјек“ признаје, да бојазан може бити донекле оправдана, али не сме бити претерана. Српска влада стално ради на томе, да Србија те догађаје не дочека изненађена и неспремна.

Куга.

Петроград. Куга се шири и по европској Русији. Било је случајева куге у Астрахану. У Букурешту је овладао страх.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Трговина.

Будимпешта, 9. фебруара 1911. г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 16 к. 05 п. до 16 к. 15 п.
Јечам за храну 15 к. 90 п. до 16 к. — пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до — к. — п.
Зоб прве каквоће 17 к. 50 п. до 18 к. — п.
Зоб средње каквоће 17 к 10 п. до 17 к. 40 п.
Кукуруз домаћи 11 к. 60 п. до 12 к. — п.

Термини.

Жито за октобар 23 к. 04 п. до 23 к. 06 п.
Раж за октобар 1911. 16 к. 06 п. до 16 к. 10 п.
Кукуруз за мај 1911. 11 к. 62 п 11 пот. до 64.

Штампарија.

Пре 7 година уређену српску и мађарску штампарију

● продајем ●

за 8000 круна. Стручњаку опстанак сигуран. Посредницима дајем 5% од продате своте зараде.

Витомир Баић, трговац,
93 3—6 Сомбор (Бачка).

Потребујем

човека вична у печењу цигље и црепа, за своју радњу, која је у Херцегсељошу (Hercegszőlős). Првенство имају они, који сем српског још и мађарски знају. За услове ваља се обратити на власника

Благоја Недића
131 2—3 у Tiszahegyes.

ПРОДАЈА КУЋЕ

под врло повољним условима

У средини вароши, новосазидана кућа која је још 5 година слободна од порезе, и која вуче 160 кр. месечно кирије. Због другог предузећа **продаје се одмах.** За услове ваља уговорити у Jenőherzeg улицу број 17.
134 2—2

НАЈЈЕФТИНИЈА ТРГОВИНА
ГРАМОФОНА
и највећи избор
● СРПСКИХ ПЛОЧА ●
у производу Зонофон, Грамофон, Премиер, Одеон, Јумбо и Фаворит

Мише Ђ. Палића у Панчеву
Телефон бр. 214. Телефон бр. 214.

Крај свију вала
Песма нас је одржала
Њојзи хвала.

Где се песма чује ту злобе нема! Зато ни једна кућа не би требала бити без грамофона, он је у кући весеље у њему ћеш чу и славне певаче и певачице: као Ђамиловића, Митровића, Тодоровића, Малу Мару, Спасићку, Илићеву и друге, чувена певачка друштва, српјанске андоније, седога гусл ра, весела гајдаша, војничке глазбе, тамбурашка друштва умилно црквено појање прва композитора, шале и доскочице, деклам ције и беседе у свима језицима ов га света.

Зато драги брате Србине, а о си намеран твој дом грам фоном окитити, обрати се на мене Србина, нем ј туђе прагове обиј ти, него твоје потребе код св га набави, а ја ћу се трудити да те у сваком погледу задовољим и трајно за поштовану м штерију одржим, и то све јефтиније него у самој фабрици не гледајући на зараду, јер то је посао п ред другог рада уведен.

Ценовнике и списак плоча шаљем на захтевање сваком бесплатно.

Старе плоче примам у промену по фабричној цени.

С ког месеца нове плоче.

Имам на стоваришту све сит це за грамофоне и примам сваку репарацију (оправку).
1332 19—52

ПРЕМЕШТАЈ АДВОКАТСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

Др. ЈАЗА БАЈИЋ

АДВОКАТ — У НОВОМ САДУ

јавља својим поштованим клијентима и публици, да је своју **адвокатску канцеларију 1. фебруара 1911. године** (по новом календару) из досадањег стана преселио 120 2—

у Дунавску улицу број 15. I. спрат

(где је пређе била адвокатска канцеларија дра Шлезака).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.